

O PISANJU IMENA ULICA I TRGOVA

Milan Moguš

Tek su u posljednjim izdanjima naših pravopisa upute o pisanju imena ulica i trgova zauzele nešto više mjesta, dobivši čak i svoju posebnu točku u poglavljima, koja govore o pisanju velikih i malih slova. Dosada je ovaj pravopisni problem bio uklopljen u podvrstama zemljopisnih i narodnih imena, bilo jednočlanih bilo dvočlanih (sve do uključivo VIII. izdanja Boranićeva Pravopisa), ili je pak ostao u istoj grupi s nazivima ustanova, praznika i knjiga (Belićev Pravopis). Deveto je izdanje Boranićeva Pravopisa izdvojilo pravopisna pravila o pisanju imena ulica i trgova iz već spomenutih velikih podvrsta i grupa i donijelo ih zajedno s »imenima upravnih područja«. U posljednjem su izdanju istoga Pravopisa nazivi ulica i trgova dobili posebno mjesto.

Već ova činjenica jasno pokazuje, da su pravila o pisanju imena ulica i trgova postala zaseban problem, kojemu će se, s obzirom na mnoštvo varijacija, morati poklanjati veća pažnja. Poteškoća je u tome, što su nazivi ulica i raznorodni i raznovrsni, pa upute u pisanju naziva ulica i trgova zapravo idu u sklop svih ostalih pravopisnih pravila, koja govore o pisanju velikih i malih slova. A budući da su se mnoga pravila o pisanju velikih i malih slova i prečesto mijenjala, mijenjale su se i upute o pisanju imena ulica i trgova. Dodamo li k tomu i promjene u upotrebi samih Pravopisa, kad se, naročito u Hrvatskoj, pisalo Boranićevim, pa onda Pravopisnim uputstvima od god. 1929., pa opet Boranićevim i t. d., onda nije čudo, što je kod većine stvoren osjećaj pravopisne nesigurnosti. Nije mi poznato, koliko je pažnje ovome pitanju posvetila Pravopisna sekcija Hrvatskog filološkog društva i kako je taj problem trebao biti riješen. U svakom slučaju upute o pisanju imena ulica i trgova morale bi biti posebno razrađene. Izložiti ću problematiku, a kao primjer uzet ću nazive ulica i trgova u Zagrebu.

Pravopisi su oduvijek određivali, da se imena gradskih četvrti, naselja, predgrađa, trgova, ulica, perivoja, groblja i t. d. pišu velikim početnim slovom, na pr. *Trešnjevka*, *Ulovčica*, *Dolac*, *Ilica*, *Maksimir*, *Mirogoj* i t. d. Nikakve poteškoće nije bilo ni onda, kad su u samom nazivu bile upotrebljene riječi »ulica« i »trg«, na pr. *Jurišićeva ulica*, *Gundulićeva ulica*, *Preradovićev trg*, *Marulićev trg*, jer te riječi zaista znače ulicu i trg. Iz pravopisâ se zatim dalo razabrati, da treba pisati na pr. *Ulica Nikole Jurišića*, *Ulica Ivana Gundulića*, *Trg Petra Preradovića*, *Trg Marka Marulića* za razliku od *ulica Urhovac*, *ulica Glogovac*, *ulica Pećine* i sl., jer je u prvim slučajevima riječ »ulica« sastavni dio naziva (a jer je na prvom mjestu, treba je pisati velikim slovom), dok u drugim primjerima to nije.

Po tim je pravilima dobro napisano i *Senjska ulica*, *Istarska ulica*, *Zagrebačka ulica*. Budući da je Pravopis određivao i određuje, da se posvojni pridjevi od imena mjesta pišu malim početnim slovom, razumljivo je — iako se u pravopisima to posebno ne ističe kod pisanja imena i trgova — da bi ovi primjeri u obrnutom poretku bili ovako pravilno napisani: *Ulica senjska*, *Ulica istarska*, *Ulica zagrebačka*. Prema tome valjalo bi pisati *Banjšćak remetski* (od Remete) i *Sopnica zagrebačka*.

Poteškoće u pisanju imena ulica i trgova javljaju se, kad je naziv sastavljen od dvije (ili više) riječi, a druga se ne upotrebljava u pravom značenju, nego u prenesenome. Boranićev Pravopis ne kaže o tome ništa kod imena ulica i trgova, ali primjenjujući njegovu uputu, da se u »imenima sastavljenim od određenog pridjeva i vlastite imenice ili *opće imenice u prenesenom značenju* oba člana pišu velikim slovom« (str. 59.), morali bismo pisati na pr. *Goljački Breg* (a ne: Goljački breg), *Kamenarski Breg*, pa *Kožinčev Breg*, *Fuljatkov Breg*, *Mikolasov Breg* i t. d., kad ova imena označuju ulicu (a ne brijeg). Isto tako piše se i *Duboki Dol*, kad se upotrebljava kao ime ulici, ali *Duboki dol*, kad označuje stvaran dol. Po tome se za imena ulica piše i: *Dugi Dol* (a ne: Dugi dol), *Mali Dol*, *Pusti Dol*, *Radnički Dol*, *Veliki Dol*. Isti je slučaj i kod ulice *Nova Ves* (a ne: Nova ves), *Lepa Ves*, *Jurja Ves*. U skladu s tom primjenom valja pisati za imena ulica *Borongajski Lug* (ali: *Borongajski lug* kao ime lugu), *Resnički Gaj*, pa zatim i *Jarunska Grana* (a ne: Jarunska grana), *Jarunska Greda*, *Nova Loza*, *Zeleni Kut*, *Pod Zidom*, *Nad Lipom*, *Krvavi Most* (ali: *Krvavi most* kao ime mostu). Tako će biti, i kad je ime ulici *Međašni Klanac* (a ne: Međašni klanac), *Šumski Prečac*, *Gornji Prečac*, pa i u ovim slučajevima: *Jordanovačke Livade* (a ne: Jordanovačke livade), *Sigetsko Polje*, *Sutjeska Poljana*, *Trnjan-ske Ledine*.

Pravopisno pravilo, da se »apozicija iza imena veže s njime crticom i piše malim slovom« (Boranić, Pravopis, str. 58.), aplicirano na imena ulica izgledalo bi ovako: *Biškupec-breg* (a ne: Biškupec breg ili Biškupec Breg), *Debanić-breg*, *Grmoščica-ogranak*, *Teškovec-odvojak*, *Balkan-prolaz* (ili: *Prolaz Balkan*).

U istoj grupi, gdje se kaže, da *opće imenice u prenesenom značenju* kod dvočlanih imena treba pisati velikim slovom, Boranićev Pravopis dalje navodi: »Fridjev iza vlastite imenice također se piše velikim slovom.« Potom bismo pravilu kod imena ulica trebali pisati *Pirovec Gornji* (a ne: Pirovec gornji), *Prekrižje Donje*, *Peščenica Stara* (ukoliko se ne piše Stara Peščenica), *Goljak Novi*, *Struga Mala*, *Trdice Uelike*, *Gradečak Desni*.

Ostaje još, da razmotrimo pisanje onih višečlanih imena trgova i ulica, kojima su riječi »trg« ili »ulica« sastavni dio imena i stoje na prvom mjestu. U tim se slučajevima, čini se, najviše griješi, jer mnogi ne osjećaju, da je

morfonim (trg, ulica) postao toponim. Kad se na pr. jedan trg zove *Trg bratstva i jedinstva*, onda je riječ »trg« sastavni dio imena, jer se taj trg zaista tako zove. Drugačije bi bilo, kad bi nekom trgu bilo ime BRATSTVO I JEDINSTVO. Tada bismo napisali trg *Bratstvo i jedinstvo* (vidi već spomenute analogne slučajeve: ulica Glogovac i dr.), i riječ »trg« ne bi bio sastavni dio imena. Iz toga izlazi, da je pravilno napisano i *Trg žrtava fašizma* (a ne: trg Žrtava fašizma ili Trg Žrtava fašizma), *Trg siječanjskih žrtava 1945.* Razumije se, da se onaj dio naziva, koji se sam po sebi piše velikim slovom, piše tako i u cijelom nazivu, na pr. *Trg maršala Tita*, *Trg Republike* (t. j. NRH ili FNRJ), *Trg Francuske Republike*, *Prilaz Jugoslavenske armije*, *Perivoj srpanjskih žrtava*. Isti je slučaj i kod imena ulica, pa će se u skladu s ostalim pravopisnim pravilima (Boranićevim) pisati: *Ulica Trinaeste proleterske brigade* ili: *Ulica XIII. proleterske brigade*, *Ulica Desetoga korpusa* ili: *Ulica X. korpusa*, *Ulica Druge armije* ili: *Ulica II. armije*, *Ulica 8. maja 1945.*, *Ulica braće Kavurića*, *Ulica braće Seljana*, *Ulica prosinčkih žrtava*, *Ulica neznane junakinje*, *Ulica Socijalističke revolucije*.

Možda će nam novi pravopis donijeti kakvih promjena u pogledu pisanja imena ulica i trgova. Kako bilo da bilo, o ovom pitanju valja u pravopisu više reći, nego što se dosada govorilo. Budući da u pravopisima ono nije razrađeno, ljudi od pera, a naročito učitelji i nastavnici, posežu, kad im ustreba, za raznim Popisima ulica i trgova. Tako je i meni došao u ruke Popis, što ga je godine 1954. izdalo izdavačko poduzeće »Epoha« u Zagrebu, u kojem imade toliko pogrešaka i nedosljednosti u pisanju imena ulica i trgova, da me je to upravo potaklo, da se osvrnem na ovaj pravopisni problem.

SVJETLO ILI SVIJETLO?

Alija Nametak

Već od djetinjstva mi je bilo neobično pisati i izgovarati u školi riječ • *svijetlo* (= lux), jer smo za taj pojam imali riječ *světlo* u Mostaru, ili, kad smo ljetovali u kraju, gdje se ijekavski govorilo, *svjetlo*.

»Nà svijetlo s njim!« »Unesi svijetlo u izbu!« i slično čuo sam od susjedā svake večeri, kad se sjedalo za večeru, u kraju, koji se smatra Toskanom štokavskog govora (Stolački kotar u Hercegovini).

I kasnije, koliko god sam putovao po Bosni i Hercegovini, a obišao sam je barem četiri petine, nisam nikad čuo riječ *svijetlo*, nego samo *svjětlo* ili *světlo*.

Belić u svome Pravopisu srpskohrvatskog književnog jezika donosi kao ispravan oblik *svjětlo*, tako isto i Vuković u Pravopisu savremenog našeg